Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.01.2013, sp. zn. 21 Cdo 915/2012, ECLI:CZ:NS:2013:21.CDO.915.2012.1

Číslo: 57/2013

Právní věta: Povinnost vrátit poskytnuté odstupné (jeho část) má zaměstnanec územně členěného statutárního města (s výjimkou hlavního města Prahy) zařazený do městské policie, který po skončení pracovního poměru výpovědí podle ustanovení § 52 písm. a) až d) zák. práce nebo dohodou uzavřenou z týchž důvodů, nastoupí v době, která byla rozhodující pro určení výše odstupného, do pracovního poměru v úřadu městské části téhož statutárního města; jeho nástup je třeba z hlediska ustanovení § 68 zák. práce považovat za opětovný nástup k dosavadnímu zaměstnavateli (statutárnímu městu).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.01.2013

Spisová značka: 21 Cdo 915/2012

Číslo rozhodnutí: 57

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Obec, Odstupné

Předpisy: § 1 předpisu č. 128/2000Sb.
§ 1 předpisu č. 553/1991Sb.
§ 130 písm. c) předpisu č. 128/2000Sb.
§ 131 písm. e) předpisu č. 128/2000Sb.
§ 134 odst. 1 předpisu č. 128/2000Sb.
§ 2 odst. 1 předpisu č. 128/2000Sb.
§ 3 odst. 1 předpisu č. 553/1991Sb.
§ 4 odst. 2 předpisu č. 553/1991Sb.
§ 4 odst. 3 předpisu č. 553/1991Sb.
§ 4 předpisu č. 128/2000Sb.
§ 68 předpisu č. 262/2006Sb.
§ 7 předpisu č. 262/2006Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 200 581 Kč s úroky z prodlení, které v žalobě specifikoval. Žalobu odůvodnil tím, že žalovaná u něj byla zaměstnána od 1. 9. 1991, naposledy jako strážník městské policie. Ke dni 24. 9. 2007 byl pracovní poměr účastníků rozvázán dohodou, jejímž důvodem bylo „uznání žalované částečně invalidní a pro zdravotní stav neschopnost vykonávat práci strážníka z důvodu pracovního úrazu ze dne 9. 6. 2004“, a v souladu s ustanovením § 67 zák. práce

bylo žalované v listopadu 2007 vyplaceno odstupné ve výši dvanáctinásobku průměrného výdělku, tedy 274 296 Kč. Protože však žalovaná dne 1. 1. 2008 nastoupila do pracovního poměru opět u Statutárního města Brna (žalobce), a to Městské části Brno-jih, jako samostatný odborný referent, vznikla jí ve smyslu ustanovení § 68 zák. práce povinnost vrátit poměrnou část vyplaceného odstupného, což přes výzvu žalobce doposud neučinila.

M ě s t s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 30. 6. 2010 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na nákladech řízení 51 024 Kč k rukám advokátky JUDr. K. T. Š. Soud prvního stupně vycházeje z ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 553/1991 Sb., § 131 písm. b) zákona o obcích, článku 3 odst. 1 vyhlášky zastupitelstva města Brna č. 1/1992, článku 10 odst. 1 a 2, článku 14 odst. 5, článku 78 odst. 1 a článku 76 odst. 2 Statutu města Brna dovodil, že, „ačkoliv jednotlivé městské části nemají právní subjektivitu, v pracovněprávních věcech ve vztahu k zaměstnancům úřadu (magistrátu) města jedná na základě Statutu v plném rozsahu a samostatně tajemník Magistrátu města Brna, ve vztahu k zaměstnancům jednotlivých úřadů městských částí jedná v pracovněprávních věcech, a to rovněž samostatně tajemník městské části“, a „stejným způsobem pak v pracovněprávních věcech jedná ředitel městské policie ve vztahu k zaměstnancům této organizační jednotky města“. Statut přitom – jak dále uvedl – „zakotvuje i určitou ekonomickou samostatnost jednotlivých městských částí, z nichž každá má vlastní rozpočet, stejně tak jako vlastní rozpočet má město“, a „je tedy zřejmé, že jak městská policie, tak i úřady jednotlivých městských částí v pracovněprávních věcech jednají samostatně, ke svému hospodaření disponují vlastními rozpočty“. Za tohoto stavu „je soud přesvědčen o tom, že na zaměstnance Magistrátu města Brna, úřadů jednotlivých městských částí a městské policie je nutno pohlížet tak, jako by byli zaměstnanci odlišných zaměstnavatelů“. I když tedy v projednávané věci žalovaná „v obou případech – formálně vzato – byla zaměstnankyní Statutárního města Brna“ (první pracovní poměr byl založen u městské policie, druhý u Úřadu městské části Brno-jih), nevznikla jí podle názoru soudu prvního stupně povinnost vrátit žalobci poměrnou část odstupného, „neboť z pohledu výše uvedeného právního hodnocení nekonala po skončení pracovního poměru u městské policie další práci u dosavadního zaměstnavatele, nýbrž u zaměstnavatele odlišného“.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 4. 10. 2011 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 50 304 Kč k rukám advokátky JUDr. K. T. Š. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně vycházel z toho, že Městská policie Brno je sice „orgánem obce bez právní subjektivity, stejně tak jako Městská část Brno-jih, která je organizační jednotkou města Brna“, avšak že nelze přehlédnout „ekonomickou samostatnost městských částí i policie a také jejich samostatnost v pracovněprávních vztazích“. Zdůraznil přitom, že „jak Městská policie, tak Úřad městské části Brno-jih byli oprávněni činit úkony v pracovněprávních vztazích, navenek např. činit úkony směřující ke vzniku, změně nebo zániku pracovního poměru“ (ředitel Městské policie byl ke všem úkonům v pracovněprávních vztazích zmocněn primátorem Statutárního města Brna podle § 4 odst. 2 zákona č. 553/1991 Sb. a za Městskou část Brno-jih jednal v pracovněprávních vztazích tajemník podle čl. 14 odst. 5 Statutu Statutárního města Brna), a tudíž podle názoru odvolacího soudu „jejich postavení v pracovněprávních vztazích je srovnatelné s postavením právnických osob“. Shodně s judikaturou týkající se organizačních složek státu lze podle mínění odvolacího soudu „dovodit, že žalobce neměl zkoumat nabídku pracovních míst odpovídajících zdravotnímu stavu žalované u všech organizačních jednotek Statutárního města Brna“, a že proto „nelze ani za opětovný nástup k dosavadnímu zaměstnavateli považovat, pokud žalobkyně po ukončení pracovního poměru strážníka Městské police Brno nastoupila jako odborná referentka u Úřadu městské části Brno-jih“, tedy u subjektu sice bez samostatné právní subjektivity, avšak „s relativně širokou samostatností vyplývající ze zákona o obcích a zejména Statutu města Brna“. Odvolací soud proto napadený rozsudek soudu prvního stupně „za použití ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Za otázku zásadního právního významu považoval posouzení, „zda ukončení pracovního poměru s obcí (Statutárním městem Brnem, Městskou policií) a následné uzavření pracovního poměru s obcí (Statutárním městem Brnem, Úřadem městské části Brno-jih) jako novým zaměstnavatelem zakládá zaměstnanci povinnost vrátit odstupné nebo jeho poměrnou část v souladu s ustanovením § 68 zák. práce“. Podle názoru dovolatele odvolací soud, který při svém rozhodování vycházel z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2525/2004, řešícího obdobnou problematiku, ovšem ve vztahu ke státu a jeho organizačním složkám, „nevzal v úvahu vymezení zaměstnavatele tak, jak vyplývá z ustanovení § 7 a násl. zák. práce“, zejména pak ustanovení § 9 zák. práce (podle kterého za stát, jako příslušná v pracovněprávních vztazích jedná a práva a povinnosti vykonává organizační složka státu, která za stát v pracovněprávním vztahu zaměstnance zaměstnává), ze kterého je zřejmé, že „zákonodárce měl jednoznačně v úmyslu odlišit stát jako zaměstnavatele od jiných zaměstnavatelů, ať již právnických nebo fyzických osob“, a že „kdyby měl v úmyslu obdobné ustanovení vztáhnout i na jiné zaměstnavatele pak by tak expressis verbis učinil“. Jestliže „obdobné ustanovení ve vztahu k obcím neexistuje“, pak podle názoru dovolatele pouhá „skutečnost, že je obec rozčleněna na jednotlivé organizační části, resp. městské obvody, které nemají právní subjektivitu, ještě neznamená a nemůže znamenat, že se na obec resp. právní postavení obce použijí ustanovení vztahující se ke státu“, když navíc i ustanovení § 131 zákona č. 128/2000 Sb. „hovoří jen o možnosti svěřit výkon funkce zaměstnavatele úřadu městské části“. Za tohoto stavu se dovolatel domnívá, že „nelze dospět k závěru, že svěření výkonu funkce zaměstnavatele je možné považovat za přenesení statutu zaměstnavatele, jako je tomu v případě státu“, a „je nutné odlišit“ pojem „zaměstnat za stát (viz § 9 zák. práce) od svěřit funkci zaměstnavatele (nezaměstnává za statutární město)“. Rovněž „je nutné odlišit“ postavení státu a postavení obce, „to zejména vzhledem k tomu, že obce vedle výkonu státní správy (přenesené působnosti), vykonávají převážně svou činnost v samostatné působnosti (což v případě státu samozřejmě není)“, kdy „subjektem práva je vždy konkrétní obec, nikoliv její městská část, žalována vždy bývá obec (nikoli její městská část)“. Výklad učiněný odvolacím soudem by podle mínění dovolatele „byl jednoznačně zásahem do subjektivity obce (statutárního města), její svrchovanosti, což může být učiněno pouze zákonem, nikoliv rozhodnutím soudu (na základě výkladu práva)“. Vzhledem k uvedenému „nelze v žádné případě aplikovat závěry vyplývající z odůvodnění výše zmíněného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2525/2004, bez dalšího na obec“, jestliže – jak dovolatel zdůraznil – v případě obce není obdobná právní úprava jako u zaměstnavatele – státu, která upravuje nejen to, kdo (která organizační složka) za stát jedná v pracovněprávních vztazích, ale i situaci, kdy organizační složka státu zanikne a spolu s ní dochází i k zániku zaměstnavatele, což ovšem v případě zániku městské části je vyloučeno a „lze uvažovat pouze o zániku části zaměstnavatele“. Rovněž nabídkovou povinnost zaměstnavatele (obce) lze podle názoru dovolatele „vztáhnout (na rozdíl od státu) ke všem organizačním složkám obce a je věcí obce, jak tuto povinnost splní“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012, neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 1. 2013 (srov. Čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval

tím, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odstavec 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno žádné rozhodnutí ve věci samé, které by odvolací soud zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 2 a § 242 odst. 3 o. s. ř.), že na základě pracovní smlouvy ze dne 2. 9. 1991 žalovaná pracovala u žalobce, nejprve jako „odborná referentka odboru městské policie“ a následně od 1. 3. 1992 jako „strážník městské policie“. Protože podle lékařského posudku závodního lékaře MUDr. I. H., CSc. ze dne 24. 9. 2007 žalobkyně „není schopna (zdravotně způsobilá) výkonu práce strážníka z důvodu pracovního úrazu ze dne 9. 6. 2004“, uzavřeli účastníci dne 24. 9. 2007 dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 24. 9. 2007 a v listopadu 2007 bylo žalované vyplaceno odstupné ve výši dvanáctinásobku průměrného výdělku, celkem 274 296 Kč. Na základě pracovní smlouvy ze dne 11. 12. 2007 žalovaná od 2. 1. 2008 nastoupila do pracovního poměru na dobu určitou u „Statutárního města Brna, Úřadu městské části města Brna Brno-jih“ jako „samostatný odborný referent – vedení přestupkové agendy“. Žalobce má za to, že dne 2. 1. 2008 žalovaná nastoupila u téhož zaměstnavatele – Statutárního města Brna a že jí proto ve smyslu ustanovení § 68 zák. práce vznikla povinnost vrátit poměrnou část odstupného ve výši 200 581 Kč.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – vzhledem k tomu, že povinnost vrátit poměrnou část odstupného měla žalované vzniknout dnem 2. 1. 2008 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 13. 4. 2008 (tj. přede dnem kdy nabyl účinnosti nález Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2008 ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) – podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění účinném do 30. 6. 2008 (tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. 169/2008 Sb., kterým se mění

zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 234/2006 Sb., zákon č. 128/2000 Sb., o obcích /obecní zřízení/, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů) – dále jen „zákon o obcích“, a podle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění účinném do 31. 12. 2008 (tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. 274/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o Policii České republiky) – dále jen „zákon o obecní policii“.

Podle ustanovení § 67 odst. 1 zák. práce zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až c) nebo dohodou z týchž důvodů, a zaměstnanci, který okamžitě zrušil pracovní poměr podle § 56, přísluší při skončení pracovního poměru odstupné ve výši nejméně trojnásobku průměrného výdělku. Zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. d) nebo dohodou z týchž důvodů, přísluší při skončení pracovního poměru odstupné ve výši nejméně dvanáctinásobku průměrného výdělku.

Podle ustanovení § 68 odst. 1 zák. práce bude-li zaměstnanec po skončení pracovního poměru konat práci u dosavadního zaměstnavatele v pracovním poměru nebo na základě dohody o pracovní činnosti před uplynutím doby určené podle počtu násobků průměrných výdělků, z nichž byla odvozena výše odstupného, je povinen tomuto zaměstnavateli vrátit odstupné nebo jeho poměrnou část. Podle ustanovení § 68 odst. 2 zák. práce poměrná část odstupného se stanoví podle počtu kalendářních dnů od nového nástupu do zaměstnání do uplynutí doby podle odstavce 1.

Odstupné je plnění, které je zaměstnavatel povinen poskytnout svému zaměstnanci, s nímž rozvázal (skončil) pracovní poměr výpovědí danou podle ustanovení § 52 písm. a) až d) zák. práce nebo dohodou uzavřenou z týchž důvodů. Odstupné představuje jednorázový peněžitý příspěvek, který má zaměstnanci pomoci překlenout, často složitou, sociální situaci, v níž se ocitl proto, že bez své viny (z důvodů na straně zaměstnavatele nebo – tak jako v případě žalované v posuzované věci – pro nepříznivý zdravotní stav z důvodu pracovního úrazu, nemoci z povolání nebo ohrožení nemocí z povolání anebo pro dosažení nejvyšší přípustné expozice) ztratil dosavadní práci. Odstupné je určeno k tomu, aby formou jednorázového peněžitého příspěvku vyplaceného zaměstnavatelem alespoň zčásti kompenzovalo (zmírnilo) následky, které jsou pro zaměstnance spojeny s ukončením dosavadního zaměstnání a s nutností vyhledat nové pracovní uplatnění nebo započít jinou výdělečnou činnost.

Nastoupí-li však zaměstnanec po skončení pracovního poměru v době, která byla rozhodující pro určení výše odstupného, znovu u dosavadního zaměstnavatele, ztrácí poskytnutí odstupného sledovaný účel. Důvod, proč zaměstnavatel poskytl zaměstnanci odstupné, tím odpadl, neboť zaměstnavatel je povinen mu již v době, po kterou měl být zajištěn prostředky z poskytnutého odstupného, platit mzdu (plat, odměnu) za vykonanou práci. Z pohledu vztahů mezi zaměstnancem a tímto zaměstnavatelem tedy nemůže být spravedlivého opodstatnění k tomu, aby si zaměstnanec nadále ponechal odstupné za dobu, za níž od téhož zaměstnavatele (zaměstnavatele, který mu poskytl odstupné) obdržel mzdu (plat, odměnu) za vykonanou práci. Zákoník práce v ustanovení § 68 proto zaměstnanci ukládá, aby svému (dosavadnímu a novému) zaměstnavateli odstupně zcela nebo zčásti vrátil, a to ve výši stanovené podle počtu kalendářních dnů od nového (opětovného) nástupu do zaměstnání do uplynutí doby určené podle počtu násobků průměrného výdělku, z nichž byla odvozena výše odstupného.

Protože povinnost vrátit poskytnuté odstupné ustanovení § 68 zák. práce spojuje s opětovným nástupem zaměstnance do zaměstnání u dosavadního zaměstnavatele, řešil odvolací soud – za výše uvedeného skutkového stavu – mimo jiné právní otázku, zda zaměstnanec územně členěného statutárního města (s výjimkou hlavního města Prahy) zařazený do městské policie (strážník), s nímž byl skončen pracovní poměr výpovědí podle ustanovení § 52 písm. a) až d) zák. práce nebo dohodou

uzavřenou z týchž důvodů, je povinen vrátit poskytnuté odstupné, nastoupí-li po skončení pracovního poměru v době, která byla rozhodující pro určení výše odstupného, do pracovního poměru u některé z městských částí téhož územně členěného statutárního města. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka doposud nebyla v rozhodování dovolacího soudu řešena, a protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. provedeném bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Zaměstnavateli se pro účely zákoníku práce rozumí právnické nebo fyzické osoby, které zaměstnávají fyzické osoby v pracovněprávních vztazích (§ 7 odst. 1 zák. práce). Zaměstnavatel vystupuje v pracovněprávních vztazích svým jménem a má odpovědnost vyplývající z těchto vztahů (§ 7 odst. 2 zák. práce). Právnickými osobami v postavení zaměstnavatele jsou i jednotky územní samosprávy (srov. § 8 zák. práce, § 18 obč. zák.).

Podle ustanovení § 1 zákona o obcích je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající (srov. § 2 odst. 1 zákona o obcích).

Za podmínek uvedených v ustanovení § 3 zákona o obcích je obec městem, případně městysem. Statutárními městy (vyjma hlavního města Prahy, na které se zákon o obcích nevztahuje – srov. § 150 cit. zákona) jsou Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav (srov. § 4 odst. 1 zákona o obcích).

Území statutárních měst se může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy (srov. § 4 odst. 2 zákona o obcích). Městský obvod nebo městská část jsou organizační jednotkou města (§ 20 odst. 2 zákona o obcích).

Obecní policie je orgánem obce, který zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo (zastupitelstvo obce – srov. § 151 odst. 3 zákona o obcích) obecně závaznou vyhláškou. Obecní policie zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a plní další úkoly stanovené zákonem. Úkoly obecní policie plní v obcích, které jsou statutárními městy, městská policie (srov. § 1 odst. 1, 2 a 5 zákona o obecní policii).

S názorem odvolacího soudu, že, i když městská policie ani městská část statutárního města „nejsou nadáni právní subjektivitou, je jejich postavení v pracovněprávních vztazích srovnatelné s postavením právnických osob“, nelze souhlasit.

Je mimo pochybnost, že v oblasti územní samosprávy zákon přiznává způsobilost mít práva a povinnosti v pracovněprávních vztazích pouze obci (městysu, městu, statutárnímu městu), která má v těchto vztazích postavení právnické osoby. Městským částem ani městské policii způsobilost samostatně nabývat práva z právních vztahů a nést povinnosti z těchto vztahů vyplývající nepřiznává. I přes jejich, odvolacím soudem zdůrazňovanou „ekonomickou samostatnost“ není v zákoně o obcích, zákoně o obecní policii ani v jiných obecně závazných právních předpisech obsaženo žádné ustanovení, které by městské části jako organizační jednotce územně členěného statutárního města nebo městské policii jako orgánu statutárního města tuto způsobilost přiznávalo (tak, jak to

předpokládá ustanovení § 8 zák. práce, § 18 obč. zák.) alespoň pro oblast pracovněprávních vztahů. Okolnost, že se výkon práv a povinností z pracovněprávních vztahů upíná toliko ke statutárnímu městu, vyplývá také z jeho postavení (pravomocí), jakým je vůči městským částem a městské policii pro oblast pracovněprávních vztahů nadáno zákonem.

Podle ustanovení § 5 odst. 2, věty první a třetí, zákona o obcích je statutární město samostatně spravováno zastupitelstvem města; dalšími orgány statutárního města jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městská část územně členěného statutárního města je spravována zastupitelstvem městské části; dalšími orgány městské části jsou rada městské části, starosta, úřad městské části a zvláštní orgány městské části. Ve statutárním městě Brně tvoří úřad městské části starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník a zaměstnanci města Brna zařazení do tohoto úřadu (srov. čl. 14 odst. 1 vyhlášky zastupitelstva města Brna č. 20/2001, kterou se vydává Statut města Brna, ve znění účinném do 18. 5. 2008 – dále jen „Statut města Brna“).

Pravomoc orgánů městských obvodů a městských částí na úseku samostatné a přenesené působnosti upravuje statut, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce (srov. § 130 písm. c/ zákona o obcích). Městské obvody a městské části jednají za statutární město v záležitostech jim svěřených zákonem a v mezích zákona statutem (srov. § 134 odst.1 zákona o obcích).

Podle ustanovení § 131 písm. e) zákona o obcích statutární město může svěřit statutem městskému obvodu nebo městské části na úseku samostatné působnosti výkon funkce zaměstnavatele pro zaměstnance zařazené do úřadu městského obvodu nebo úřadu městské části nebo organizační složky městského obvodu nebo městské části. Ve statutárním městě Brně působí v úřadu městské části tajemník, který zastupuje město v oblasti pracovněprávních vztahů v příslušném úřadu městské části a plní obdobné úkoly jako tajemník Magistrátu města Brna (srov. § 14 odst. 5 Statutu města Brna).

Z uvedeného vyplývá, že pracující fyzické osoby, které (vedle starosty, místostarosty a tajemníka) působí v úřadu městské části, jsou zaměstnanci statutárního města. Pokud zákon hovoří o „zaměstnancích zařazených do úřadu městské části” je zřejmé, že tím rozumí osoby, které jsou v pracovním poměru ke statutárnímu městu a které své pracovní úkoly plní v orgánu (organizační jednotce) města – tedy u úřadu městské části. Městská část jako organizační jednotka územně členěného statutárního města ani nemá oprávnění samostatně jednat v pracovněprávních vztazích, tedy samostatně nabývat práva z pracovněprávních vztahů a nést povinnosti z těchto vztahů vyplývající. Městské části může náležet pouze oprávnění jednat za statutární město v pracovněprávních vztazích vůči zaměstnancům města zařazeným do úřadu městské části, a to za předpokladu, že statutární město tuto pravomoc (výkon funkce zaměstnavatele) městské části svěří ve statutu vydaném ve formě obecně závazné vyhlášky obce. Teprve v rámci tohoto pověření pak městské části přísluší nejen možnost dávat dotčeným zaměstnancům interní příkazy a pokyny k výkonu práce, ale také oprávnění činit jménem statutárního města veškeré právní úkony týkající se pracovněprávních vztahů (kupř. uzavírání, změnu nebo ukončování pracovních poměrů) mezi statutárním městem (jako zaměstnavatelem) a zaměstnanci příslušného úřadu městské části. V poměrech statutárního města Brna (u žalobce) přísluší toto oprávnění (výkon funkce zaměstnavatele vůči zaměstnancům města zařazeným do úřadu městské části) tajemníkovi úřadu městské části (srov. § 14 odst. 5 Statutu města Brna). Jelikož však při výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů městská část zásadně nejedná (nevystupuje) vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, nýbrž jedná jménem samotného statutárního města, které také nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající (srov. § 2 odst. 1 zákona o obcích), nelze důvodně dovozovat, že by městská část v oblasti pracovněprávních vztahů byla v postavení, jako by se jednalo o samostatného zaměstnavatele.

Obdobný závěr platí rovněž pro postavení městské policie v oblasti pracovněprávních vztahů v rámci působnosti statutárního města. Obecní (městská) policie, zřízená zastupitelstvem obce (města) jako

orgán obce (statutárního města), je rovněž tvořena zaměstnanci obce (statutárního města) zařazenými do obecní (městské) policie, které zákon označuje jako „strážníci“ (srov. § 1 odst. 3 zákona o obecní policii), kteří jsou v pracovním poměru k obci (statutárnímu městu) (srov. § 4 odst. 2 cit. zákona). Jménem obce (statutárního města) jedná v pracovněprávních vztazích strážníků osoba, která řídí obecní (městskou) policii (srov. § 4 odst. 3 cit. zákona). Touto osobou je starosta, pokud zastupitelstvo obce (města) nepověří řízením obecní (městské) policie jiného člena zastupitelstva obce (města) (srov. § 3 odst. 1 cit. zákona, § 151 odst. 3 zákona o obcích). Ve statutárním městě Brně řídí městskou policii primátor města Brna, pokud Zastupitelstvo města Brna nepověří řízením městské policie jiného člena Zastupitelstva města Brna (srov. čl. 71 Statutu města Brna). Primátor města Brna řídí Městskou policii Brno ve věcech schvalování dohod Městské policie Brno o spolupráci s Policií České republiky a při vyřizování stížností na strážníky. Ostatní úkoly při řízení Městské policie Brno vykonává Radou města Brna pověřený strážník – ředitel městské policie. Ze své činnosti je ředitel Městské policie Brno odpovědný primátorovi statutárního města Brna a Radě města Brna (srov. čl. 3 odst. 1 vyhlášky zastupitelstva města Brna č. 1/1992, kterou se ve městě Brně zřizuje Městská policie podle zákona ČNR č. 553/1991 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2008). Z uvedeného vyplývá, že jedná-li primátor (jako orgán statutárního města, který zastupuje statutární město navenek – srov. § 103 odst. 1, § 5 odst. 2, věty první, zákona o obcích) v pracovněprávních vztazích zaměstnanců statutárního města zařazených do městské policie (strážníků), vystupuje (jedná) a činí právní úkony v těchto vztazích zásadně jménem statutárního města a na jeho odpovědnost. Ve stejné pozici se pak zřejmě ocitá i osoba pověřená zastupitelstvem města řídit městskou policii, resp. v působnosti statutárního města Brna (žalobce) Radou města Brna pověřený strážník – ředitel městské policie.

Dovolací soud proto dospěl k závěru, že povinnost vrátit poskytnuté odstupné (jeho část) má zaměstnanec statutárního města zařazený do městské policie, který po skončení pracovního poměr výpovědí podle ustanovení § 52 písm. a) až d) zák. práce nebo dohodou uzavřenou z týchž důvodů, nastoupí v době, která byla rozhodující pro určení výše odstupného, do pracovního poměru v úřadu městské části téhož statutárního města; jeho nástup je třeba z hlediska ustanovení § 68 zák. práce považovat za opětovný nástup k dosavadnímu zaměstnavateli (statutárnímu městu).

Ve prospěch opačného názoru nelze důvodně argumentovat judikaturou dovolacího soudu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 9. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2525/2004, uveřejněný v časopise Soudní judikatura pod poř. č. 176, ročník 2005, na který poukazuje odvolací soud v projednávané věci), která řeší obdobnou problematiku ve vztahu k zaměstnancům státu tak, že pro účely odstupného je zaměstnavatelem příslušná organizační složka státu, jíž se pracovněprávní vztah týká. I když organizační složka státu není (stejně jako městská policie či městská část statutárního města) právnickou osobou, je tento závěr odůvodněn nejen zvláštní právní úpravou postavení státu a jeho organizačních složek v pracovněprávních vztazích (srov. § 9 zák. práce), ale především tím, že při přechodu výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů z jedné organizační složky státu do druhé se postupuje obdobně jako by se jednalo o samostatného zaměstnavatele (srov. § 343 a násl. zák. práce). Protože za dosavadního zaměstnavatele je třeba ve smyslu ustanovení § 68 zák. práce považovat rovněž toho, na nějž přešla práva a povinnosti za pracovněprávních vztahů ze zaměstnavatele, který poskytl zaměstnanci odstupné (přejímajícího zaměstnavatele), nelze z hlediska ustanovení § 68 zák. práce nástup zaměstnance do zaměstnání u jiné organizační složky státu, než na kterou by v důsledku rozhodnutí o organizační změně přešla práva a povinnosti z pracovněprávního vztahu podle ustanovení § 343 až § 345 zák. práce, považovat za opětovný nástup k dosavadnímu zaměstnavateli. Stejně tak, kdyby zaměstnance končil zaměstnání u jedné organizační složky státu a následujícího dne nastoupil u jiné organizační složky státu, nejedná se o změnu pracovního poměru (s výjimkou § 343 a násl. zák. práce), ale o skončení pracovního poměru u jedné organizační složky a vznik nového pracovního poměru u druhé organizační složky. Protože však zákoník práce ani jiný obecně závazný právní předpis neobsahuje obdobnou speciální právní úpravu pro jednotky územní

samosprávy, nelze uvedené závěry vztáhnout obdobně na pracovněprávní vztahy, jejichž účastníkem (zaměstnavatelem) je obec (městys, město, statutárních město).

Z uvedeného vyplývá, že napadený potvrzující rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nejvyšší soud jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil, a protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).